

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตโคเนื้อแบบขังคอกและโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ในอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ผู้วิจัย นางสาวกรรณิกา เมฆแดง รหัสนักศึกษา 2529001519 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนามลลกุล (2) รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี
ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไปและการจัดการโคเนื้อของเกษตรกรผู้ผลิตโคเนื้อแบบขังคอกและโคเนื้อแบบปล่อยฝูง (2) การตลาด ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตโคเนื้อแบบขังคอกและโคเนื้อแบบปล่อยฝูง (3) ปัญหา อุปสรรค ความพึงพอใจและแนวโน้มการผลิตโคเนื้อในอนาคตของเกษตรกรผู้ผลิตโคเนื้อแบบขังคอกและโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ในอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อแบบขังคอกและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ที่เป็นฟาร์มขนาดกลางมีจำนวนโค 20-50 ตัว ในอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 158 ราย ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโค 113 ราย ใน 9 ตำบล เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) การผลิตโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยฝูงร้อยละ 82.3 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 74.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 77.5 มีประสบการณ์เลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 18.85 ปี เหตุผลในการเลี้ยงโคเนื้อร้อยละ 63.7 เพราะเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว เกษตรกรทำไร่เป็นอาชีพหลักร้อยละ 43.1 และส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม ร้อยละ 84.3 (2) จากการศึกษารายการค้า ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูง เกษตรกรจำหน่ายโคโดยมีพ่อค้ามารับซื้อที่ฟาร์ม และจ่ายเงินทันที ต้นทุนและผลตอบแทนพบว่าการผลิตโคเนื้อปล่อยฝูง อายุ 1 ปี - 1 ปีครึ่ง 1 ปีครึ่ง - 2 ปี และ 2 ปี - ไม่เกิน 3 ปี มีต้นทุนการผลิตตัวละ 4,289, 4,383 และ 9,200 บาท ตามลำดับ มีกำไรตัวละ 3,711, 7,657 และ 5,881 บาท ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดตัวละ 7,603, 11,293 และ 12,398 บาท ตามลำดับ ในการผลิตโคเนื้อแบบขังคอก เกษตรกรจำหน่ายโคโดยมีพ่อค้ามารับซื้อที่ฟาร์ม และจ่ายเงินทันที เกษตรกรซื้อโคพันธุ์ลูกผสม อายุระหว่าง 1 ปีครึ่ง - 2 ปี และ 2 ปี - ไม่เกิน 3 ปี เลี้ยงเสริมอาหารข้น ระยะเวลา 4 เดือนแล้วจึงขาย มีต้นทุนการผลิตตัวละ 19,417 และ 20,347 บาท มีกำไรตัวละ 1,233 และ 1,136 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดตัวละ 2,517 และ 2,190 บาท (3) ปัญหาและอุปสรรคการผลิตโคเนื้อแบบปล่อยฝูง คือแหล่งหญ้าธรรมชาติมีจำกัด เกษตรกรขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโคและแหล่งน้ำในฤดูแล้ง ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตโคเนื้อแบบขังคอก คือ อาหารข้นราคาแพง เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อทั้งสองรูปแบบส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเลี้ยงโคเนื้อในระดับปานกลาง และแนวโน้มในอนาคตเกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงโคเนื้อเท่าเดิม

คำสำคัญ โคเนื้อ การผลิตโคเนื้อแบบขังคอก การผลิตโคเนื้อแบบปล่อยฝูง

Thesis title: Production Management of Beef Cattle in Barns or Free Ranch in Muang District, Kanchanaburi Province

Researcher: Miss Kannika Mekdaeng; **ID:** 2529001519;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Chittima Kantanamalakul, Assistant Professor;

(2) Dr. Ajchara Pothidee, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the production of beef cattle in barns and free ranch; (2) the market, costs and returns of raising beef cattle in barns or free ranch; and (3) the problems, obstacles, satisfaction and future trends of cattle farmers in the study area (Muang District, Kanchanaburi Province).

The population of this study consisted of farmers raising beef cattle in barns and free ranch. Out of a total number of 158 medium sized (20-50 head) cattle farms in Muang District, Kanchanaburi Province, a sample of 113 farmers in 9 Tambols (sub-districts) was selected through purposive sampling. A structured questionnaire and an interview were used to collect data. Data were analyzed using descriptive statistics including mean, frequency, percentages, maximum, minimum, and standard deviation.

The results showed that (1) The majority of farmers used the free ranch system (82.3%), and most of the farmers were male (74.3%). Most of them had primary level education (77.5%) and an average of 18.85 years experience in beef cattle production. The main reason for raising beef cattle was that it was the traditional occupation of their family (63.7%). Most raised beef cattle as a secondary career (84.3 %) and 43.1% had field crop farming as their main occupation. (2) For marketing free ranch cattle, traders bought the cattle at the farms and paid immediately. The costs of production of the beef cattle aged 1 - 1.5 years, 1.5 - 2 years, and 2 to not more than 3 years to raise were 4,289, 4,383, and 9,200 baht per head, respectively; the profits were 3,711, 7,657 and 5,881 baht per head, respectively, and returns above cash costs were 7,603, 11,293, and 12,398 baht per head, respectively. For beef cattle raised in barns, traders also bought the cattle at the farms and paid immediately. Farmers bought crossbred cattle aged 1.5 - 2 years or 2 to not more than 3 years to raise. They fed them concentrated feed as a supplement for 4 months. The costs of production were 19,417 and 20,347 baht per head; the profits were 1,233 and 1,136 baht, and returns above cash cost were 2,517, and 2,190 baht per head, respectively. (3) The problems of raising beef cattle in a free ranch system were: limited sources of natural grass and a lack of grazing areas and water in the dry season. The problem of raising beef cattle in barns was the expense of concentrated feed. Both groups of farmers were satisfied with raising beef cattle at a medium level and tended to plan to raise cattle at the same level in the future.

Keywords: Beef cattle, Beef cattle in barns, Free ranch

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. วุฒิพงษ์ อินทรธรรม ที่กรุณา
 สละเวลามาเป็นประธานสอบและให้คำแนะนำที่มีค่าในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์
 ยิ่งขึ้น และกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กันตนามัลลกุล
 และรองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา โพธิ์ดี สำหรับคำแนะนำที่มีประโยชน์ การให้คำปรึกษาตลอด
 ระยะเวลาการทำการศึกษาวิจัย และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จน
 สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จได้ เพราะได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานปศุสัตว์
 จังหวัดกาญจนบุรี และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองกาญจนบุรีที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล
 และคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ใหญ่บ้านและอาสาปศุสัตว์ในอำเภอเมือง
 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์พาไปยังบ้านเกษตรกรเป้าหมายและขอบคุณ
 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี และที่ขาด
 ไม่ได้ต้องขอขอบคุณ คุณอนุสรฯ แซ่ตั้ง สำหรับความช่วยเหลือที่ดีเสมอมา

ที่สำคัญผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่อย่างสูงสำหรับกำลังใจที่มีให้กัน
 เสมอ ประโยชน์ที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พึงมีขอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์
 และสนับสนุนด้วยดีเสมอมา หากมีข้อผิดพลาดประการใดที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
 ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

กรรณิกา เมฆแดง

มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สถานการณ์โคเนื้อของประเทศไทย	6
สภาพการผลิตโคเนื้อในจังหวัดกาญจนบุรี	12
รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ	16
การตลาดโคเนื้อ	26
แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร	47
ตอนที่ 3 ตลาดโคเนื้อของเกษตรกร	65
ตอนที่ 4 ต้นทุนและผลตอบแทน	69
ตอนที่ 5 ความพึงพอใจและแนวโน้มในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร	77
ตอนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อ	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการวิจัย	84
อภิปรายผล	86
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	103
ก รูปภาพการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี	104
ข แบบสัมภาษณ์การจัดการการผลิตโคเนื้อ	114
ประวัติผู้วิจัย	127

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	สรุปข้อมูลและสถิติจำนวนโคเนื้อปี พ.ศ. 2554..... 7
ตารางที่ 2.2	สรุปข้อมูลและสถิติจำนวนโคเนื้อรายภาค ปี พ.ศ. 2553-2554..... 7
ตารางที่ 2.3	ปริมาณการบริโภคโคเนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2554..... 8
ตารางที่ 2.4	การนำเข้าโคมีชีวิต เนื้อโคและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยปี พ.ศ. 2550-2554..... 9
ตารางที่ 2.5	การส่งออกโคมีชีวิต เนื้อโคและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยปี พ.ศ. 2550-2554... 10
ตารางที่ 2.6	ราคาโคเนื้อที่เกษตรกรขายได้และราคาส่งออกนำเข้าโคมีชีวิต เนื้อโค และผลิตภัณฑ์ ของประเทศไทยปี พ.ศ. 2550-2554..... 11
ตารางที่ 2.7	จำนวนโคเนื้อรายอำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2553 13
ตารางที่ 2.8	ราคาโคเนื้อและโคขุนที่เกษตรกรขายได้ ณ หน้าฟาร์มในอำเภอต่างๆของ จังหวัดกาญจนบุรี 15
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร 41
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 45
ตารางที่ 4.3	แหล่งที่มาพันธุ์โคและพันธุ์โคของเกษตรกร 47
ตารางที่ 4.4	รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร 49
ตารางที่ 4.5	ช่วงอายุและช่วงน้ำหนักโคเนื้อที่เกษตรกรซื้อ 50
ตารางที่ 4.6	ลักษณะโรงเรือนโคเนื้อ..... 51
ตารางที่ 4.7	อุปกรณ์ในโรงเรือนโคเนื้อ 54
ตารางที่ 4.8	การให้อาหารโคเนื้อของเกษตรกร 55
ตารางที่ 4.9	การให้อาหารเสริมโคเนื้อของเกษตรกร 56
ตารางที่ 4.10	การปลูกพืชอาหารสัตว์ของเกษตรกร 58
ตารางที่ 4.11	แหล่งน้ำหลัก 59
ตารางที่ 4.12	การจัดการด้านพันธุ์โค 61
ตารางที่ 4.13	การสุขาภิบาลและการรักษาโรค..... 62
ตารางที่ 4.14	การจัดการด้านสุขาภิบาล 64
ตารางที่ 4.15	การจำหน่ายโคเนื้อ..... 66
ตารางที่ 4.16	วิธีการจำหน่ายโคเนื้อ 67
ตารางที่ 4.17	การตัดสินใจด้านราคาและการรับเงินในการซื้อขายโคเนื้อ 68

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.18	ต้นทุนการผลิตโคเนื้อรูปแบบโคชังคอก อายุ 1 ปีครึ่ง – 2 ปี	70
ตารางที่ 4.19	ต้นทุนการผลิตโคเนื้อรูปแบบโคชังคอก อายุ 2 ปี – ไม่เกิน 3 ปี	72
ตารางที่ 4.20	ต้นทุนการผลิตโคเนื้อรูปแบบโคปล่อยฝูง อายุ 1 ปี – 1 ปีครึ่ง	73
ตารางที่ 4.21	ต้นทุนการผลิตโคเนื้อรูปแบบโคปล่อยฝูง อายุ 1 ปีครึ่ง – ไม่เกิน 2 ปี	75
ตารางที่ 4.22	ต้นทุนการผลิตโคเนื้อรูปแบบโคปล่อยฝูง อายุ 2 ปี – ไม่เกิน 3 ปี	76
ตารางที่ 4.23	ความพึงพอใจกับรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ	77
ตารางที่ 4.24	แนวโน้มการเลี้ยงโคเนื้อในอนาคตของเกษตรกร	78
ตารางที่ 4.25	ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคปล่อยฝูง	80
ตารางที่ 4.26	ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคชังคอก	81
ตารางที่ 4.27	ปัญหาด้านการตลาดโคเนื้อของเกษตรกร	82
ตารางที่ 4.28	การแก้ปัญหาของเกษตรกร	83

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่ 13 อำเภอ ในจังหวัดกาญจนบุรีและอาณาเขตติดต่อ	12
ภาพที่ 2.2 โคพันธุ์อเมริกันบราห์มัน	17
ภาพที่ 2.3 โคพันธุ์อินดูบราซิล	18
ภาพที่ 2.4 โคพันธุ์ชาโรเลส์	18
ภาพที่ 2.5 โคพันธุ์กำแพงแสน	20
ภาพที่ 2.6 โคพื้นเมือง.....	24
ภาพที่ 2.7 วิธีการตลาดโคเนื้อในประเทศไทย	28
ภาพที่ 2.8 ชากโคขุนที่ส่งตลาดเนื้อโคระดับสูง	30